

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Första Kammaren.

N:o 16.

Lördagen den 6 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter perukmakaren *John Schwartz* från Malmö; och

2:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken *Anders Nilsson* från *Boxholms säteri* i *Ekeby socken*.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens förordnande, n:o 23, för kommitterade för tryckfrihetens vård.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 1—3.

Föredrogos ånyo statsutskottets den 3 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 38, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till anläggning af ledningar för distribuering af elektrisk energi från *Trollhättan*.

Anslag till ledningar för distribuering af elektrisk energi från Trollhättan.

Med föranledande af Kungl. Maj:ts i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof under sjätte hufvudtiteln därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande utlåtande hem-

Anslag till ledningar för distribution af elektrisk energi från Trollhättan.

(Forts.)

ställt, att Riksdagen måtte för år 1910 anvisa ett belopp af 1,500,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelade, användas för anläggning af ledningar, afsedda att distribuera elektrisk energi från statens kraftstationer vid Trollhättan samt därmed sammanhängande arbeten, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af förenämnda belopp 1,500,000 kronor förmådde sig utskottet vilja framdeles afgifva yttrande.

Herr Fränckel: Det torde kanske vara lämpligt att fästa kammarens uppmärksamhet på den tanke, åt hvilken statsutskottet här gifvit uttryck i motiveringen till föreliggande betänkande.

Såsom kammaren behagade erinra sig, har under årens lopp från och med år 1906 Riksdagen beviljat åtskilliga anslag till Trollhätte elektriska kraftstation och därmed följande ledningar. Dessa belopp hafva utan vidare bestämmelser anvisats på riksgäldskontoret och hafva utgjort för kraftstationen 11,380,000 och för ledningarna 2,500,000 eller tillsammans 13,880,000 kronor. Nu föreligger, såsom kammaren behagade finna, en framställning från Kungl. Maj:t om ytterligare anslag på 1 1/2 miljon kronor och man kommer sålunda upp till nära 16 miljoner kronor, som på detta sätt blefve öfverlämnade till Trollhättans kraftstations styrelse eller, såsom den numera heter, Vattenfallsstyrelsen för utförande af denna dyrbara anläggning, som vi alla hoppats och fortfarande hoppas skall medföra goda resultat. Om man då ser på den motivering, som föreligger för den kungl. propositionen och utarbetats af Vattenfallsstyrelsen, torde kammaren finna, att där icke är utlofvad någon *bestämd* summa för den blifvande afkastningen, men däremot är ställdt i utsikt att genom de abonnenter, som *möjligen* tillkomma, för erhållande af elektrisk kraft på dessa ledningar, skulle erhålla den sannolika inkomst, som kan uppstå på dessa anläggningar. Resultatet, sådant det här förutsättes, är ju lysande, och för min del tviflar jag icke på, att icke de siffror, som äro nämnda i första kolumnen, skola i sin tid kunna ernås.

Men då är frågan: huru länge skall Riksdagen på detta sätt, i form af anslag bevilja dessa summor? Såsom herrarna finna, har utskottet för sin del icke satt i fråga annat, än att den summa Kungl. Maj:t *nu* begärt äfven skulle ställas till Kungl. Maj:ts disposition, men om man betänker, att det är stora belopp, som nu med sina räntor drabba närvarande generation, och att under tider som dessa vår budget är hårdt anlitad, bör det vara fråga om huruvida det är rättvist, att denna generation, hårdt betungad såsom den förut är, alltfortfarande skall drabbas af direkta utgifter för betalande af dessa räntor, då däremot en kommande generation kan hafva förhoppning om att af dessa medel få åt-

njuta en mycket vacker afkastning. Man har därför i motivationen framkastat den tanken, huruvida icke tiden nu kunde vara inne att, om jag så må säga, ordna finanserna för Trollhättans kraftstation, hvarvid man hade att tillgå en särskildt god erfarenhet genom de anordningar, som vidtagits vid telegrafan, då telegrafan med Riksdagens tillstånd fick anlägga de stora telefonledningarna samt verkställa dithörande inköp af privata ledningar. Man har, säger jag, tänkt det vara lämpligt att begagna samma sätt för att rangera finanserna för kraftstationen vid Trollhättan.

Anslag till ledningar för distribution af elektrisk energi från Trollhättan.
(Forts.)

Jag ber då i herrarnas minne få återkalla, huru Riksdagen förfor i afseende på telefonerna. De första interurbana telefonledningarna utfördes med anslagsmedel, men när emellertid telegrafstyrelsen fann nödigt att äfven förvärfva vissa redan färdiga privata ledningar, gjorde dåvarande chefen för telegrafverket framställning om att få använda lånemedel för detta ändamål, och detta medgafs på sådant sätt, att telegrafverket ålades att inom viss tid, då 12 år, amortera det kapital, som var för ändamålet nödigt, och så pågick saken i flera år. Under denna tid fullgjorde äfven telegrafstyrelsen, såsom också kammaren torde påminna sig, sina förbindelser på utmärkt sätt, och det tillgick så, att härvid användes de stora öfverskottsmedel, som telefonen lämnade, äfven för kapitalets amortering. Riksdagen fann då, att detta sätt medförde oreda, om jag så för säga, i afseende å dessa medels disposition, och man beslöt att därefter — jag kommer icke ihåg årtalet — några öfverskottsmedel icke vidare skulle få användas för nyanläggningar, utan skulle äfven dessa medel inlämnas till statsverket, hvarvid man ju ålade telegrafstyrelsen såsom en ytterligare skyldighet att verkställa sina inbetalningar till riksgäldskontoret, och af dessa skäl förlängdes amorteringstiden, förut 12 år, till 20 år. Saken är således nu rangerad så, att telegrafverket kan, på sätt Riksdagen föreskrifvit, betala både räntor och amortering inom föreskrifven tid och därtill öfverlämna sina öfverskott till statsverket. Om man nu skulle tänka på att göra ett liknande arrangemang för anläggningarna vid Trollhättan, torde herrarna finna, att de s. k. anslagsmedlen då komme att förvandlas till lånemedel, som skulle utbetalas af riksgäldskontoret. Riksgäldskontoret påför vederbörande sina räntor samt får likvid och amortering gjord på den tid, som Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma. Det är icke sagdt, att det blir densamma, som bestämts för telegrafverket. Emellertid, då den tiden kommer, att kraftstationen och de dyrbara ledningarna kunna lämna afkastning, torde man hafva rätt att vänta betydligt öfverskott utöfver annuiteten.

Utskottet har, såsom jag nyss nämnde, icke ansett lämpligt att vid detta tillfälle göra annat än att tillstyrka anslagets beviljande, men har på samma gång i motiveringen framhållit önsk-

Anslag till ledningar för distribution af elektrisk energi från Trollhättan.
(Forts.)

vårdheten däraf, att Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, om icke, sedan summorna stigit till så stora belopp, äfven en liknande anordning som vid telegrafverket här skulle kunna träffas. Jag har icke något annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 3 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 39, i anledning af väckt motion om anslag till utgifvande af en uppslagsbok öfver 1909 års lagtima Riksdags verksamhet, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 3 och 5 innevarande mars bordlagda memorial:

n:o 3, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Luleå, Vänersborg och Växjö, samt

n:o 4, angående öfverförande till riksbankens reservfond af vissa till framtida disposition afsatta medel,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Om utsträckt tillämpning af vissa förbrytarens insättande i allmän uppfostringsanstalt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 3 och 5 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om ändring af 5 kap. 3 § strafflagen samt 4 § i lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902.

Med anledning af en utaf herr *U. Leander* i motion, n:o 18, inom Andra Kammaren i ämnet gjord framställning, hvilket ärende hänvisats till lagutskottet, hade nämnda utskott i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån ändring måtte kunna ske af 5 kap. 3 § strafflagen i syfte, att där omförmälda unga förbrytare måtte i större utsträckning, än för närvarande vore medgifvet, kunna insättas i allmän uppfostringsanstalt, samt för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill en dylik utredning kunde föranleda.

Herr *Wieselgren*: Motionären har i motiveringen till sin motion åberopat den s. k. tvångsuppfostringskommittén, som först

framlade förslag till bestämmelser i nu förevarande syfte. Han har nämligen sagt, att kommittén icke alls funnit dessa då bestämde 6 månaders fängelsestraff vara den rätta gränsen för sådana unga förbrytares insättande å tvångsuppfostringsanstalt, utan påpekar, att det antagligen varit af hänsyn till kostnaderna, som en vidsträcktare tillämpning af utbyte af straff mot insättande i anstalt skulle medföra, som gränsen sattes såsom nu blef fallet. Jag ber att få konstatera riktigheten af denna hans uppfattning. Det var verkligen endast kostnadsfrågan, som gjorde, att kommittén stannade vid den gräns, som i dess förslag innefattades, och det var en liflig önskan hos kommitténs samtliga medlemmar, att denna gräns så snart som möjligt skulle utvidgas. Men kommittén kände sig naturligtvis af försiktighetsskäl manad att icke göra förslaget, då det först framlades, så afskräckande i fråga om kostnader, att detta skulle kunna menligt inverka på dess framgång. Då nu emellertid, såsom motionären yttrar, tiden för den utsträckning af ifrågavarande utbyte af straff, som kommittén ansett böra ske inom en icke alltför långt aflägsen framtid, då verkningarna af ifrågavarande lag hunnit visa sig, »redan är för handen», ber jag, som häri delar hans mening, att få lifligt instämma i det förslag utskottet här framlagt, hvilket afser i hufvudsakliga delar bifall till motionärens förslag, och ber således att få till utskottets hemställan yrka bifall.

Om utsträckt tillämpning af vissa förbrytares insättande i allmän uppfostringsanstalt.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 § skiftesstadgan;

3:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 8 § i lagen om förvärfvande och förlust af medborgarerätt den 1 oktober 1894; samt

4:o) med förslag till lag om förbud mot viss försäljning af tobak.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 3 och 5 innevarande mars bordlagda utlåtanden:

n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående villkorlig doms användande utan inskränkning beträffande fylleri eller därmed sammanhängande förseelser; och

n:o 18, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring af in-teckningsförordningen, att aftal om rätt till elektrisk ström från fastighet med vattenfall må kunna i fastigheten in-tecknas;

äfvensom af samma utskotts den 2 och 3 i nämnde månad bordlagda memorial n:o 13, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag i fråga om rätt att förändra fideikommiss i fast egendom till penningfideikommiss;

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

*Om lättnader
för delning af
hemman.*

Föredrogs ånyo lagutskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lättnader för delning af hemman.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 181, hade herrar *C. J. Öberg* och *Z. Åslund* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t an-hålla, det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta utreda, i hvad mån större lättnader måtte kunna beredas för laga delning af stamhemman, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvar-till en sådan utredning kunde föranleda.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda grun-der hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riks-dagens åtgärd föranleda.

Herr von Möller: Jag har naturligtvis icke något annat yrkande att göra än om bifall till hvad utskottet här föreslår, men jag ber att, eftersom nu detta betänkande föreligger i anledning af herrar Öbergs och Åslunds motion, få säga några ord.

Lagutskottet säger på sid. 3, att med användning af det år 1896 införda nya jorddelningsinstitutet ägostyckning det blef möjligt, äfven där fastigheten tillhörde allenast en ägare, att er-hålla styckning af densamma i två eller flera lotter sålunda, att viss till gränserna bestämd ägovidd utlades till hvarje lott. Mot slutet af betänkandet påpekar utskottet äfven, att den år 1906 tillsatta kommittén för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhängande författningar fortfarande arbetar och att den-samma nog komme att hafva sin uppmärksamhet fästad på, om möjligen ytterligare något härvid är att iakttaga. Jag ber emel-

lertid att få fästa herrarnas uppmärksamhet på ett förhållande, som hittills tycks ha undgått uppmärksamheten på visst håll, hvilket är desto märkligare, eftersom alla de, som t. ex. önskat fideikommissens afskaffande och i följd däraf naturligtvis äfven att andra stora jordegendomar måtte blifva styckade, icke uppmärksammat, att de bort börja, om jag så får säga, i andra ändan, eller att de åtminstone kunnat börja här, då de så lifligt intresserade sig för egnahemsfrågans snabba lösning. Man anförde ju som skäl för fideikommissens afskaffande just det, att egendom, som i så stor utsträckning vore i en mans hand, borde kunna komma andra till godo. Nu finnes emellertid en hel del personer, som skulle vilja stycka sin egendom, men icke kunna det, åtminstone om de vilja förfara fullt lagligt, ty skiftesstadgan lägger hinder i vägen. Det är nämligen så, att när, såsom ofta är fallet på stora egendomar, flera hemman ligga i sambruk, fordras, för att ägostyckningen där skall kunna äga rum, laga skifte, men sådant skifte kan icke äga rum, såvida det icke finnes två eller flera delägare. Om en ägare önskade det å sin egendom utlägga egnahemstomter, vore det faktiskt för honom omöjligt, om han icke ville begagna sig af det mycket allmänt gängse sättet att göra ett *skenköp*. Endast under sådant förhållande är det möjligt att få skifte och ägostyckning af dessa i sambruk liggande hemman, af hvilka en stor del af våra större egendomar bestå. Jag har velat fästa uppmärksamheten härpå, därför att egnahemsifrarna i viss mån tyckas hafva förbisett det.

En annan sak, som jag ber att få nämna i fråga om afsondringar, är, att man enligt skiftesstadgan icke har rätt att afsondra mer än $\frac{1}{5}$ af hemmantalet. Vidare ber jag att få fästa herrarnas uppmärksamhet på, huru stora kostnader, som varit och fortfarande äro förenade med dessa landtmäteriförrättningar. Nu ligger på Riksdagens bord en kungl. proposition med förslag om ändring af landtmätarnes löner. Jag känner icke närmare till densamma. Med denna massa papper och trycksvärta, så stor, att man kan drunkna däri — i en kungl. proposition på 16 sidor, som vi icke längesedan mottogo, afhandlades den viktiga frågan: klämtning eller icke klämtning — kunna herrarna icke begära, att jag redan skulle hafva hunnit sätta mig in i den omfångsrika propositionen angående landtmätarnes aflöning. Men jag ber att till den kraft och verkan det hafva kan få fästa uppmärksamheten på huru det hittills varit. Nu, när en person har begärt skifte, hafva skiftesdelägarne eller de, som däraf haft nytta, fått betala alla med skiftet förenade kostnader, och i dessa kostnader ingår att betala landtmätaren ett rundligt arfvode för upprättande af *tre* exemplar af handlingar och kartor, nämligen en till skiftesdelägarne, en till länets landtmäterikontor och den tredje till generallandtmäterikontoret i Stockholm.

Om lättnader
för delning af
hemman.
(Forts.)

Om lätnader
för delning af
hemman.
(Forts.)

Det är dock en ganska märklig sak, att den enskilde på detta sätt under alla dessa år fått betala äfven de handlingar och kartor, hvaraf länet och hvaraf landet har nytta. I hvad mån detta kommer att ändras är ju en sak, som utskottet närmast har att pröfva och därefter Riksdagen att afgöra. Jag har dock velat fästa uppmärksamheten härpå.

Det är en annan sak, som visar, huru länge och segt man håller fast vid gamla saker och huru ofantligt böjd man är — jag vill icke säga här i landet utan här i världen — att böja sina *tankar* inunder *språkets* makt. Jag syftar på det gamla föräldrade mantalet. Huru mycket trassel, huru mycket utgifter har icke detta — om jag får begagna ett dylikt ord — otyg åstadkommit. Jag har af en person, som är specialist i ämnet och en framstående jurist, mottagit några rader just om denna fråga, och jag gissar, att det skulle intressera kammaren att få del däraf. Han är också af den åsikten, att mantalssättningen är föräldrad, emedan det är ju så godt som inga skatter eller onera, som numera utgå efter mantalet, och han talar om huru det i Preussen varit och nu är. Han säger, att »då var enheten» »gården» liksom hemmanet här, men *skattetal fanns ej*. I afhandlingar och lagfarter beskrefs gården med angifvande af nummer och de därtill hörande utägor. Den stora skillnaden kom först med fastighetslagarna 1872, sedan tio år förut i Preussen efter franskt mönster införts något, som kallas »*das Grundsteuerkataster*». Detta är en *jordabok*, hvori *jorden upptages i enlighet med särskild karta, upprättad i sådan skala* (i allmänhet 1:2,000 à 1:5,000), *att specialisering är möjlig*. Enheten där är *ej gård eller motsvarande beteckning, utan parcell*, hvarmed menas en på kartan med särskildt nummer angifven ägofigur som befinner sig i en ägares hand, är af *ett ägoslag* (åker, äng, skog etc.) och ligger i ett sammanhang. Med stöd häraf kunde föreskrifvas, att vid fastighetsinskrifningar (lagfart och in-teckning) fastigheterna skulle upptagas med de beteckningar de hafva i katastret. Fastigheterna köpas och lagfaras alltså numera ej såsom *abstrakta begrepp*, utan såsom *bestämda, å marken utmärkta* och *å karta upptagna figurer*, som kunna efter godtfinnande af ägaren *uppdelas eller sammanslås med andra jordområden*. Detta syns vara ett lämpligt system. Som underlag för detsamma fordras uppmätning och kartläggning af jorden i lämplig skala, hvilket kostar pengar. Dessa äro ej bortkastade; kan man måne säga detsamma om hvad som utgifves för »*ekonomiska kartverket*»?

Detta kan jag naturligtvis icke svara på.

Herr Trygger: Då den siste ärade talaren ej gjorde något yrkande, kunde jag icke behöfva yttra mig, men jag skall likväl be att få säga några ord.

Utskottet har med hänvisning på ägostyckningen afstyrkt

motionärernas förslag och det därför, att hvad motionärerna vilja vinna med sitt förslag beträffande hemmansklyfningen, det vinnes till fullo och ännu bättre med ägostyckning. Men det kan ju icke förnekas, att den brist, som motionärerna påpekat vidlåda hemmansklyfningen, vidlåder laga skiftet öfver hufvud taget, nämligen den bristen, att det fordras flera ägare till samfälligheten för att ett laga skifte skall kunna komma till stånd. Därigenom förhindras ägare af oskiftadt hemman från att sälja bort genom ägostyckning delar däraf, ty såsom bekant, har man icke rätt att ägostycka ett hemman, som ligger i samfällighet med andra hemman. Emellertid, den omförmälda bristen i den nuvarande skiftesstadgan torde kunna afhjälpas i det förslag man har att vänta af den af Kungl. Maj:t år 1906 tillsatta kommittén för revision af skiftesstadgan, och jag håller för sannolikt, att denna kommitté skall komma till det resultat, att det icke behöfver förutsättas för laga skifte flera ägare till den oskiftade marken, utan att det på samma sätt som vid ägostyckning skall vara tillräckligt, om en ägare till det hela begär skifte. Jag har så mycket större anledning att antaga detta, som den nuvarande skiftesstadgan i en punkt icke kan upprätthålla principen om flera ägares olika intressen vid skifte, åtminstone icke reellt, ehuru den gör det formellt.

*Om lättnader
för delning af
hemman.
(Forts.)*

Det finnes nämligen en uppdelningsfråga, som vid laga skifte i verkligheten afgöres af skiftesmannen och domstolen ensamma, ty parterna kunna icke antagas hafva några olika intressen i denna fråga, nämligen vid utläggandet af de särskilda hemmansnumren. Där är det sålunda likgiltigt i realiteten, om det är en eller flera ägare. Om en oskiftad samfällighet består af nummer 1, 2 och 3, skall vid skiftet utläggas särskildt n:is 1, 2 och 3, men det är alldeles tydligt, att i den punkten hafva delägarna icke några olika intressen. Deras enda intresse är, att hvar och en skall få sin riktiga andel af 1, 2 och 3, men om hemmanet n:o 1 göres för stort och n:o 2 för litet, är dem alldeles likgiltigt. Blott de få sin behöriga andel af 1 och af 2, blir resultatet riktigt vare sig 1 och 2 sinsemellan äro större eller mindre. Då skiftesstadgan i denna punkt sålunda har kunnat lita på skiftesmannen och domstolen, och då ägostyckningsförfarandet går för sig, om det bara är *en* ägare, lär det kunna antagas, att man öfver hufvud taget vid skifte skall kunna lämna den gamla ståndpunkten, att det fordras flera ägare, för att ett laga skifte må komma till stånd.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kam. maren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt-

Föredrogs ånyo lagutskottets den 2 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar, till stadga angående måls handläggning i vissa fall af Kungl. Maj:ts högsta domstols afdelningar samfälltd, till lag om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, till lag om tjänstgöringen i Kungl. Maj:ts lagråd, till lag om ändring i förordningen angående äktenskapsskillnader den 27 april 1810 och till lag om ändring i förordningen den 3 april 1810, huruledes rättelse och förklaring uti gjorda fideikommissförfattningar må sökas, samt hvad i afseende på fardag af fideikommisssegendegendom kommer att iakttagas.

Uti en den 12 januari 1909 dagteknad proposition, n:o 11, hvilken af båda kamrarna blifvit till lagutskottet hänvisad, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar;

2) stadga angående måls handläggning i vissa fall af Kungl. Maj:ts högsta domstols afdelningar samfälltd;

3) lag om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

4) lag om tjänstgöringen i Kungl. Maj:ts lagråd;

5) lag om ändring i förordningen angående äktenskapsskillnader den 27 april 1810; och

6) lag om ändring i förordningen den 3 april 1810, huruledes rättelse och förklaring uti gjorda fideikommissförfattningar må sökas samt hvad i afseende på fardag af fideikommisssegendegendom kommer att iakttagas.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, under förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition n:o 11 icke kunnat af Riksdagen i oförändradt skick bifallas, måtte för sin del antaga förslag i dessa ämnen af den lydelse, utskottets utlåtande utvisade.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de föreliggande förslagen skulle företagas till afgörande hvar för sig samt därefter utskottets i utlåtandet gjorda hemställan, äfvensom att af förslagens text icke skulle uppläsas andra delar än de, beträffande hvilka uppläsning begärdes.

*Lagförslag
angående
Kungl. Maj:ts
högsta dom-
stols tjänst-
göring på
afdelningar.*

Utskottets förslag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar.

Herr Afzelius: Jag skall endast be att få yttra ett par ord. Genom den förändring, som vi nu gå att befästa, kommer högsta domstolen att bestå af 24 ledamöter. Det är det högsta

antal, som, växlande under olika tider, har uppnåtts, och det är — vågar jag påstå — det största antal ledamöter i någon högsta domstol i Europa i förhållande till invånarantalet. Det är därför alldeles uteslutet, att man skall gå därutöfver och söka på den vägen befria sig från den balans, som tynger på högsta instansen och som är en så olidlig boja på rättsskipningen. Att denna tunga måste aflyftas, det står ju för alla klart, som haft någon befattning med domstolsarbetet; jag vågar påstå, att det står klart för enhver, som haft någon beröring med rättsskipningen i högsta domstolen.

Utskottet uttalar nu den förhoppningen, att genom den anordning, som här träffas, skall denna balans komma att »väsentligen nedgå.» Ja, det är ju en förhoppning, som icke kan anses ogrundad; men jag vill erinra om att år 1905, då man ökade antalet ledamöter af högsta domstolen från 18 till 21, uttalades samma förhoppning. Då var man till och med så sangvinisk, att man trodde, att balansen år 1908 skulle vara borta och antalet ledamöter åter kunna nedsättas till 18. Hur har det gått? Jag har här i min hand en uppgift på ställningen. Den visar, att vid 1908 års utgång var balansen större, än den någonsin har varit. Den utgjorde icke mindre än 1,942 verkliga mål. För att afarbete den balansen med en högsta domstol, som erhåller de lättnader, nu ifrågasätts, erfordras utan öfverdrift — torde man kunna säga — 15 år. Först efter 15 år, med iakttagande af den lättnad, som skulle erhållas genom laggranskningens borttagande, och andra förändringar, kan denna balans beräknas vara borta. Jag hemställer, huruvida någon verkligen tror, att detta också skall ske. Jag tror för min del visserligen, att under de närmaste åren kommer balansen att minskas; sedermera kommer det genom ökad tillströmning af nya mål att inträda ett jämviktsläge och stå stilla ett par år, men sedan kommer balansen att ökas ånyo. *Härvid kan man icke låta bero.* Det är omöjligt att sluta ögonen till för att detta icke är en rättsskipning sådan den bör vara. Det är icke såsom det bör vara, att mål behöfva ungefär tre år för att afgöras af högsta domstolen, sedan de inkommit dit. Af de till 1909 balanserade revisionssaker hade 6 inkommit under 1903 eller 1904, 48 under 1905, 190 under 1906 och 506 under 1907. Jag ber därför för min del få äfven i dag likasom 1905 vara en Cassandra och spå, att detta icke kommer att visa sig vara tillräckligt för att upprätthålla behörig skyndsambhet i högsta instansens rättsskipning. Detta så mycket mindre som man icke velat, icke vågat tillgripa den utväg, som jag anser vara den enda praktiskt riktiga, nämligen att *på en gång* afarbete balansen och därigenom uppnå den nivå, till hvilken man vill komma. Man har icke velat och icke vågat ifrågasätta en extra ordinarie division, som skulle afarbete balansen. Jag tänker naturligtvis icke ifrågasätta något sådant.

*Lagförslag
angående
Kungl. Maj:ts
högsta dom-
stols tjäms-
göring på
afdelningar.
(Forts.)*

Lagförslag
angående
Kungl. Maj:ts
högsta dom-
stols tjänst-
göring på
afdelningar.
(Forts.)

men jag ber att få påpeka, att man icke genom den nu gjorda anordningen uppnår det mål, man bör eftersträfvat. Man kommer icke att undgå det medel, som justitieministern i statsrådsprotokollet påpekat; man kan icke härigenom för lång tid undgå nödvändigheten att begränsa tillströmningen af mål till högsta domstolen. Jag tror icke vi kunna tänka att vårt land i det hänseendet alltjämt skall stå ensamt; äfven om vi komma att införa en rättegångsreform, såsom jag hoppas vi snart komma att göra, måste också i den ingå såsom ett moment, att icke alla mål utan inskränkning kunna fullföljas till högsta instansen.

Endast detta har jag velat hafva antecknadt till dagens protokoll.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes det nu förevarande lagförslaget.

Öfriga i utskottets utlåtande innefattade förslag.

Godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af de särskilda förslagen.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 40, i anledning af dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anläggning af en reparationsverkstad vid Notviken, dels ock en inom Riksdagen väckt motion vidkommande denna fråga;

n:o 41, i anledning af väckt motion i fråga om förvärfvande åt staten af vissa enskilda järnvägar; och

n:o 42, i anledning af väckta motioner om statsunderstöd för anläggning af vissa enskilda järnvägar;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om stämpelafgift för cigarretter m. m.;

n:o 9, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge, dels ock en i ämnet väckt motion;

n:o 10, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande brännvinsförsäljningsförordning; och

n:o 11, i anledning af väckt motion om revision af gällande bestämmelser angående försäljning af vin och starkare malt-drycker i stad;

sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående sparkasse- och därmed likartad räkning hos bankaktiebolag och solidariska bankbolag; äfvensom

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 19, angående remitterande till annat utskott af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster m. m.;

n:o 20, i anledning af väckta motioner om begränsning af rösträtten å vägstämman; och

n:o 21, i anledning af väckt motion om ändring af 9 kap. 8 § strafflagen m. m.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter perukmakaren John Schwartz från Malmö; och

2:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kusken Anders Nilsson från Boxholms säteri i Ekeby sockenf

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 25 kap. 15 och 22 §§ strafflagen;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 § skiftesstadgan;

3:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 8 § lagen om förvärfvande och förlust af medborgarerrätt den 1 oktober 1894; samt

4:o) med förslag till lag om förbud mot viss försäljning af tobak.

Herr *Petersson, Lorentz*, väckte en motion, n:o 59, angående byggnadsskyldigheten beträffande vissa bostadsboställen för präster.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de undagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,03 e. m.

In fidem

A. v. *Krusensjerna.*

Tisdagen den 9 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till ändrad lydelse af § 60 regeringsformen;
- 2:o) med förslag till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;
- 3:o) med förslag till lag angående byggnad och underhåll af kyrka med hvad därtill hörer så ock af särskild sockenstufva samt till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prästgård;
- 4:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891;
- 5:o) om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående beviljning af fast egendom samt af inkomst den 13 september 1907;
- 6:o) angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910;
- 7:o) angående en extra inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1910;
- 8:o) med förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften;

9:o) angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper; samt

10:o) om rätt för Kungl. Maj:t att i visst fall förordna om omedelbar tillämpning af ifrågasatt förhöjd tull eller tillverknings-skatt.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 23, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidmakthållande af utsikterna för åstadkommande af nya, såvidt ske kan öfverensstämmande civillagar för de nordiska länderna,

n:o 24, i anledning af väckt motion med förslag om tillägg till § 7 i förordningen angående handelsböcker och handels-räkningar den 4 maj 1855,

n:o 25, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet,

n:o 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående tillägg till kommunalförfattningarna, åsyftande att i kommuner af större utsträckning bereda de röstberättigade större möjlighet att deltaga i kommunala afgöranden, och

n:o 27, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förpliktelse för arbetsgivare, som antager utlän-ning i arbete, att ersätta däraf möjligen uppkommande kostnader för fattigvård m. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riks-dagens skrifvelse, n:o 24, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf kungsladugården Vall.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 25, i anledning af justitieombudsmannens framställning om förklaring eller ändring af 4 kap. 10 § strafflagen;

n:o 26, i anledning af väckta motioner dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt för medlem af svenska kyrkan att därur utträda, dels ock om ändrad lydelse af 4 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd;

n:o 27, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen;

n:o 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft ägande utslag, till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen den 1 juli 1898, innefattande vissa bestämmelser om beräkning af strafftid, och till lag om ändrad lydelse af 12 § i lagen angående villkorlig frigifning den 22 juni 1906;

n:o 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående borttagande ur strafflagstiftningen af påföljden förlust af medborgerligt förtroende; samt

n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående Kungl. Maj:ts högsta domstols tjänstgöring på afdelningar, till stadga angående måls handläggning i vissa fall af Kungl. Maj:ts högsta domstols afdelningar samfällt, till lag om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, till lag om tjänstgöringen i Kungl. Maj:ts lagråd, till lag om ändring i förordningen angående äktenskapsskillnader den 27 april 1810 och till lag om ändring i förordningen den 3 april 1810, huruledes rättelse och förklaring uti gjorda fideikommissförfattningar må sökas, samt hvad i afseende på fardag af fideikommissegendom kommer att iakttagas.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott den af herr *Petersson, Lorentz*, den 6 innevarande månad afgifna och då bordlagda motion, n:o 59, angående byggnadsskyldigheten beträffande vissa bostadsboställen för präster.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande den 6 innevarande mars bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtanden n:is 40—42, bevillningsutskottets betänkanden n:is 8—11, sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1, äfvensom lagutskottets memorial och utlåtanden n:is 19—21.

Vid föredragning af de under sammanträdet aflämnade kungl. propositionerna blefvo dessa på begäran bordlagda.

Herr *Juhlin-Dannfelt* väckte en motion, n:o 60, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af odlingslägenheter å kronoparker och öfverloppsmarker i de sex nordligaste länen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Tisdagen den 9 Mars.

17 N:o 16.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades grefve *Douglas* från den 13 innevarande mars till den 3 nästkommande april.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att lagutskottets utlåtanden n:is 23—27 skulle sättas främst bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,24 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
